

SZEVEDI

Egyetem

A SZEVEDI FELSOOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK LAPJA

XI.
év-
folyam,
13.
szám1973.
okt.
8.

- * Emlékek
— jövőnk építése
- * A kezdet jót ígér
- * „Hézagpótló”
akciók helyett
- * Gólyabajnokság

Köszöntés helyett

„A kutatás alapvázát az okfejtés, a mérés és a számolás fonalaiból szőtt álmok képezik.” Ez a gondolat engem arról győz meg, hogy a tudományok magja szorosan „tudományos” jellegével közvetlen kapcsolatban létezik bizonyos „költői” jellemvonása is. Az idézet Szent-Györgyi Alberttől való, s akár „arc poetica”-nak is tekinthetjük.

Jelen frásunk abból az alkalomból született, hogy a közeljövőben ismét Magyarországra érkezik a világhírű tudós. Reméljük, itt, Szegeden is köszönthetjük abban a városban, amelyben hosszú ideig dolgozott, ahol jelentős tudományos alkotmányokat fejtettek ki. A lexikonok „magyar származású amerikai” biokémikusként említik, s én ezt nehezen írom le. Hiszen ennek az országnak a fővárosában született, éppen szeptemberben múlt 80 esztendeje. Itt töltötte hosszú és páratlanul gazdag életének több mint felét. De nem is az Amerikai Egyesült Államoké lett ez a százados jelentőségű tudós, hanem az egész emberiségé, hiszen a tudományos gondolkodás igazán nagy egyéniségei nem csupán országokat szolgálnak és képviselnek, ők igazából nemzetköziesek.

Idézzük fel életének jelentős állomásait! Budapestten folytatva egyetemi tanulmányait, 1917-ben lett orvosdoktor. Az első világháború után Hollandiába került, ahol igen nehéz körülmények között élt és dolgozott. 1926-ban ösztöndíjasként Cambridge-be utazott. Itt kezdte meg a szöveti oxidációra vonatkozó vizsgálatait. Eközben felfedezte egy anyagot — később C-vitaminnak bizonyult —, ennek tömeges izolálása véget ment az USA-ba. A szegedi egyetemen 1928. október 1-vel nevezték ki nyilvános rendes tanárnak. Doctor of Philosophy címet szerzett 1930-ban Cambridge-ben. A Magyar Tudományos Akadémiának 1934-től levelező, 1937-től pedig rendes tagja. A párizsi Sorbonne Egyetem és a páduai egyetem díszdoktorává fogadta. 1928-tól 1945-ig fontos tisztségeket töltött be az itteni egyetemen; az Orvosi Vegytani Intézet vezetője volt, 1934—1936-ban a Szerves- és Gyógyszerészvegytani Intézet megbízott vezetőjeként, majd

dékánként, prodekanként, rektorként és prorektorként tevékenykedett. Közben esztendőket töltött külföldön, tanulmányúton járt a leydeni, a groeningeni egyetemen, Cambridge-ben, az USA-ban. Több egyetem vendégprofesszora és számos tudományos társaság tagja. Aki csak ismeri nevét, tudja, hogy 1937-ben neki adományozták a fiziológiai és orvosi Nobel-díjat. 1945-ben a Budapesti Biokémiai Intézet vezetését vette át. 1947-től az USA-ban, a Massachusetts állambeli Woods Hole-ban él.

Tudományos kutatásainak három fő területe: a szöveti oxidáció elmélete; a C-vitamin identifikálása, előállítás tisztaságában és annak gyakorlati alkalmazása; az izomreakció molekuláris szintű vizsgálata.

Gyakran nyilvánította véleményét a tudományos kutatás társadalmi vonatkozásairól — írja róla Szegeden élő neves tanítványa. Harcba áll az atomcsendegyezményért, az atomfegyverek eltávolításáért, a béke minden lényeges mozzanatáért. Így bontakozik ki szemünk előtt egy példamutató magatartás, az elkölcsi felelősségnek tudatában élő személyiségről, aki humanista meggyőződéssel és meggyőzően beszél a tudomány társadalmi felelősségéről, a tudomány, erkölcs és politika, a XX. században oly fontos, létfontosságúvá vált kapcsolatáról. Arra is idézhetnénk példát, hogy a tudomány haladásának képviselője, a társadalmi progresszió mellett is hitet tett, természetesen a tudomány aspektusából. 1946-ban felszólalt az MKP III. Kongresszusán, ott mondta a következőket: „... A munkásság a demokrácia és tudomány összefogóban van, és hogyha a tudomány fogja segíteni a demokráciát az építésben, mert a nagy építőeszközök a tudós kezében vannak, és a demokrácia fogja segíteni a tudományt és nem

hagyja a szegénységben elpusztulni, akkor itt hamarosan olyan virágzás fog a romokon megindulni, amilyent az ország még a gazdagság idejében sem látott soha.”

A tudósi, humanista attitűd példái mellett idézhetnénk még a tanítványok visszaemlékezéseinek sorát arról, hogy miért szerették Szent-Györgyi Albertet, az „embert”. A helyi közvélemény rokonszenvébe fogadta már mint fiatal egyetemi tanárt; „közvetlenségével, udvariasságával, bohémiségével — úgymond — mindenkit megnyert magának a város társadalmi életében.” Kiváló tudós, jelentős közéleti személyiségnek bizonyult és a tanítványok tanúsága szerint nagyszerű tanár is volt. Egyikük így emlékezik: „Mindnyájan, régi munkatársak és zöldsőfűlű kezdők, meg voltunk győződve arról, hogy amit együtt csinálunk, az a legfontosabb a világon. Mivel érte ezt el?.. Hatalmas szaktekintélye volt, ez természetes... Nem magyarázta, hanem megmutatta, a saját feltétlen odaforodásával... Maradékalanul hitt abban, amit csinált... Nagyon egyszerű megmagyarázni azt is, hogyan vezetett az intézetét. Azt mondhatom: sehogyan. Nem volt szüksége semmiféle külön vezetésre; mentünk utána magunktól, ki-ki legjobb képessége szerint.”

Szent-Györgyi Albert további méltatása helyett hadd írjam le azt az idézetet tőle, amelyet úgy érzem, senki más nem írhatott volna le több joggal, mint ő, azt a gondolatot, vezéreszmét, amely sokféle tevékenységét áthatotta, s amelyet minden tudós „emlékkönyvébe” ajánlok: „A tudomány célja kettős: a természet titkaiba férközve növelni a tudást, továbbá jobba tenni az ember életét... Egész életemben a békéért és az emberi jóléért munkálkodtam.”

CSOKONAI ATTILA

Szociálpszichológia - KISZ

Az utóbbi néhány esztendőben nagy lendületet vett a szociálpszichológia tudománya, amely nagyon jelentős, elsősorban a pedagógia számára. Új módszerekkel, nézőpontokkal gazdagítja azt. Eredményei felé fordult már az ifjúsági szervezetek vezetőinek érdeklődése is. E figyelem jegyében hangzott el a SZOTE vezetőképző tanfolyamán dr. Veczkó József előadása a szociálpszichológia és a vezetéselmélet kérdéseiről. Erről beszélgettünk a Pszichológiai Tanszék adjunktusával.

— Mit adhat a szociálpszichológia az ifjúsági mozgalom számára?

— Az egyetemi ifjúsági mozgalomnak nagy múltja van, tapasztalatai is gazdagok. A szociálpszichológia új fogalmakat (fogalomrendszert) és kiterjedt kutatásából leszárt törvényszerűségeket adhat. Gondoljuk meg, hogy akár egyetlen nap leforgása alatt is hányféle csoportalakzattal és közösséggel kerülhetünk kapcsolatba: a család, a munkahelyi kollektívája, együtt tanulók csoportja, a baráti kör, a szomszédok, a sportegyesület stb. A modern társadalom rendkívül tagolt csoportszerkezettel rendelkezik. Az ember természetéhez tartozik csoportalkotó szükséglete. Ahol a társadalmi aktivitás formái meghatározott módon lokalizálódnak, „sűrűsödnek” és összekapcsolódnak más emberek tevékenységével, ott csoportalkotások jönnek létre. Kialakulásukat különböző érdekszférák (anyagi, ügynevezett magasabbrendű) szükségletek — érdeklődés egyéni és közösségi cél stb., valamint társas szükségletek) mentén figyelhetjük meg. Úgy gondolom, az egyetemi KISZ-munkában még jobban oda kell figyelni a csoportokat létrehozó és együtt tartó anyagi és szociális motívumokra. A jó mozgalmi tevékenység ma már komoly belső szabályozó tudást is feltételez.

— Néha felvetik, hogy az egyéniség számára nincs szükség szervezetre, vagy ahogy Ön mondja, csoportra.

— Ez a magatartás csak átmeneti konfliktusokból fakadhat. Az egyes ember kiteljesedésének, önmegújításának színtere a kortársi csoport, valamely közösség. Aki ezen kívül kerül, előbb-utóbb „szerencsétlen” embernek érzi magát, még akkor is, ha különböző pótcselekvésekkel megpróbálja pótolni az előbbi. Az egyén és a csoport jó kapcsola-

tában lényeges, hogy a KISZ tevékenységének középpontjában az egyes ember, mint személyiség sajátosságai, elemi és magasabbrendű érdekei szerepeljenek. Csakis ily módon válik lehetővé, hogy az egyes emberben „odatartozási” érzés, elkötelezettség alakul ki. Így érhető el a nagy társadalmi célokkal való azonosulás. Amennyiben a szervezet tevékenysége átmenetileg megmerevedik, csak „kivülről” tudja befolyásoló szerepét ellátni, akkor csoportteremtő ereje éppen az ellentétébe csaphat át. Úgy gondolom, hogy alaposabban ismernünk kell az emberek személyiségét, hogy programjainkat ennek figyelembevételével állíthassuk össze. Bevallom, gyakran úgy érzem, hogy nagyobb energiát fordítunk a működésre, mint az egyes ember problémáira.

— Az ember csoportteremtő igénye még mit jelent?

— Természetesen sok mindent. Csupán egyet emelünk ki: a csoportnak, a közösségnek életformát, napirendet, intellektuális, erkölcsi irányultságbeli, azaz értékteremtő, viselkedési formát létrehozó szerepe és ereje van. A kérdés az: a hatásrendszereket úgy tudjuk kiválasztani, hogy ezen értékek megfelelően szocialista világunk ember-ideáljának, a hallgatók közösségei napról-napra érlelik például a szakmához kapcsolódó belső emberi értékeiket. A probléma lényege többek között az, hogy a KISZ tevékenységi formái elégségesek és differenciáltak legyenek e folyamat szabályozására.

— Van-e lényeges szerepe a létszámnak? Mekkora legyenek a KISZ-alszervezetek?

— Ez is sokat vitatott probléma. Maga a létszám legtöbbször semmit sem old meg. Mégis, a gondolatok és érzelmek úgynevezett „szabad” áramlása 20—25 fősön túl már nagyon nehezen lehetséges. Félt, hogy szervezeti keret marad csak az emberek számára. Már pedig, ha az együttest megfosztjuk belső normákat teremtő lehetőségeitől, tényleges „életük” válik korlátozottá. A cél nyilvánvalóan az, hogy növeljük a közösségek értékalakító szerepét, mert ezzel kiváltjuk azonosulási érzésüket. Arra van szükség, hogy a társadalmunk normái, szokásai, nézetei, értékrendszerei, magatartásmodelljei újra-alkotódjanak, felfedeződjének a kollektívákban. Ezen belül mozgástörvények útján fejlődik az egyén én-tudata is.

Hírek, események

Ajánlatunk a JATE KISZ-klubjának október végi programjából:

Október 22., 20 óra: Kocsis István: Bolyai János estje (monodráma). Előadja: Piróth Gyula, a Szolnoki Szigligeti Színház tagja.
Október 26., 20 órától: Gyöprugi.
Október 27.: Disco.
Október 28., 23 órakor: Valami nincs sehoh. Dinnyes József daltulajdonos önálló estje.

A pozsonyi egyetem magyar tanszéke az 1973/74. tanévre vendégprofesszorként meghívta dr. Benkő Lászlót, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola tanárát.

A József Attila Tudományegyetem hagyományos gólyabaját október 19-én 21 órától rendezik meg a Tisza szálló összes termeiben. Közreműködik Vági László együttese.

A Szegedi Orvostudományi Egyetem gólyabaját október 26-án 21 órától lesz a Tisza szálló összes termeiben.

Dr. Szontágh Ferenc egyetemi tanár, a SZOTE rektora az Egyesült Államokba és Hollandiába utazott, ahol meghívás alapján előadásokat fog tartani.

Dr. Kulka Frigyes egyetemi tanár, a SZOTE klinikai rektorhelyettese Madridba utazott, ahol részt vesz és tudományos előadást tart a Nemzetközi Sebész kongresszuson.

Dr. Szőkefalvy-Nagy Béla akadémikus a Lengyel Tudományos Akadémia meghívására szeptember végén nemzetközi konferencián vett részt Krakkóban. Az MTA küldöttként ugyanezen a konferencián részt vett dr. Durszt Endre adjunktus és dr. Szűcs József tudományos munkatárs.

Dr. Kalmár László akadémikus szeptember végén részt vett a Várnában megrendezett XV. Filozófiai Világkongresszuson.

„Vénasszonyok nyara”?!? (Fotó: Sántha Imre)

